

JUBILEJ PROFESORJA DRAGA ŠEGA

Prvega aprila je dopolnil sedemdeset let življenja literarni kritik in zgodovinar, urednik in kulturni delavec profesor Drago Šega. Slavljeneec sodi v generacijo slovenskih izobražencev, ki ji kulturnopolitične razmere niso bile preveč naklonjene, saj so ideološki ekskluzivizmi in totalitarni sistemi vseh barvnih odtenkov pogosto onemogočali zbrano ustvarjalno delo. Vendar je treba poudariti, da jih je poskušal prof. Drago Šega po svojih močeh odpraviti ali vsaj nevtralizirati in delovati na različnih kulturnih ravneh. Njegova biografija navaja vrsto dejavnosti, ki potrjujejo predstavo o živahni, vsestranski osebnosti, ki ni nikoli priznavala – v nasprotju s slovensko tradicijo – samo lepega slovstva za edino posvečeno umetnostno zvrst. Ne, zanjo so bile vredne truda tudi nove zvrsti, posebno film, kajti vse bogatijo slovensko kulturo, jo utrjujejo in afirmirajo. Nedvomno je najprej vplival na njegovo intelektualno dozorevanje družinski krog. Oče Rudolf je bil namreč tudi publicist in nekaj let celo urednik Slovenskega naroda. Tako so vsi pomembni politični in kulturni dogodki še posebej odmevali v najožjem domačem okolju, kar ni moglo mimo senzibilnega doraščajočega fanta. Šolsko »vadnico« je obiskoval v Mariboru med letoma 1924 in 1928, v Ljubljani pa realno gimnazijo. Po maturi leta 1936 se ni usmeril v študij tehnike ali naravoslovja, temveč v slavistiko na ljubljanski univerzi in diplomiral v mračnem letu 1941. Med svojim študijem se je aktivno pridružil takratnemu levičarskemu študentskemu gibanju, posebno skupini, ki se je zbrala v društvu Slovenski klub konec leta 1936 in izdajala svoje glasilo 1551. Njihov program izpoveduje v strnjeni obliki geslo »Ne Rim, ne Moskva, ampak Ljubljana!«, zato so nasprotovali klerikalnemu in komunističnemu dogmatizmu; zadnji je bil – ne da bi se njegovi privrženci zavedali – stalinističen. Zato ni čudno, da so si takratni komunisti prizadevali društvo onemogočiti. Pritisk gorečih oboževalcev velikega Gruzince je povzročil tudi Šegov izstop in konec glasila. Še več: jedru društva so celo onemogočili sodelovanje v levičarski Sodobnosti. Ko se bo pisala zgodovina teh oboževalcev, bo v njej dobilo ugledno mesto omenjeno akademsko društvo s svojim odprtim glasilom, saj pomeni pomembno dejanje v predvojnem sporu na literarni levici. O tem se je mogoče že danes poučiti iz knjige Marka Jenšterleta Skeptična levica (1985), ki jo lepo dopolnjuje Pogovor z Dragom Šego; opravil ga je Dimitrij Rupel (Nova revija 1982/83, št. 7/8, str. 800–816).

Po okupaciji Slovenije se je v slavističnem seminarju pridružil Osvobodilni fronti in v njej deloval, toda že naslednje leto se je začela njegova kalvarija skozi koncentracijska taborišča: Gonars, Monigo, spet Gonars in grozljivi nacistični Dachau, ki je travmatiziral tudi povojno slovensko družbo po zaslugi Gruzincevih privržencev, ki seveda niso bili tam. Dachauski procesi ga niso neposredno prizadeli, toda temna senca suma je padla na vse nekdanje taboriščnike. Kljub povampirjenim dogodkom je bil zanj ta čas delovno intenziven. Povojno obdobje je začel kot kulturni urednik Ljudske pravice (1945/46), a je kmalu prešel h komaj rojenemu slovenskemu filmu: najprej je bil umetniški direktor Triglav filma (1946/47), nato pa predsednik komisije za kinematografijo LRS (1947/48). Pedagoškemu delu se je posvečal kot docent na Akademiji za igralsko umetnost (1948/51). Takratno ideološko mračnijaštvu, ki se je razplamtelo v gonji proti Edvardu Kocbku, je imel priložnost doumeti, ko je postal kulturni ataše jugoslovanske ambasade v svetovljanskem in pluralističnem Parizu (1951/53), neprijetno manj pa v Trstu, obsedenem od različnih zgodovinskih fobij, kjer je bil član jugoslovanske delegacije (1954/55). Po vnitvi v Ljubljano – kjer je v literaturi izžvenel podeželski social(istič)ni realizem in razpenjal jadra obledeli intimizem, poln strahu pred prenapetimi ideološkimi brambovci – je postal leta 1955 glavni in odgovorni urednik revije Naša sodob-

nost oziroma pozneje Sodobnosti. To je ostal do prelomnega leta 1964, ko je oblast likvidirala uredništvo, ker je nasprotovalo zatrtju revije *Perspektive* in s tem uniformiranosti kulturnega življenja. Še v istem viharnem letu je postal znanstveni svetnik v Inštitutu za slovensko literaturo in literarne vede SAZU, kjer je vodil sekcijo za literarno teorijo in bil vršilec dolžnosti inštitutskega tajnika do upokojitve leta 1979. Od leta 1980 pa je član uredniškega kolegija Literarnega leksikona, ki ga pripravlja in izdaja inštitut.

Njegov opus je raznovrsten; okvirno ga je mogoče razdeliti na ocene, članke, študije in razprave, ki so posvečene literaturi, gledališču in filmu, ter na obsežno uredniško delo. V javnost je vstopil leta 1936 v akademskem listu 1551, za katerega je napisal več kulturnopolitičnih, polemičnih člankov. Z literarnimi ocenami je do dogmatske prepovedi sodeloval tudi v predvojni Sodobnosti, po vojni pa v *Ljudski pravici*, *Novem svetu* in *Naši sodobnosti* oziroma *Sodobnosti*. Njegovo pozornost so pritegnila sočasna domača in tuja aktualna literarna imena ter filmi. Hkrati je pisal tudi daljše, sintetične spise, izmed katerih so bili mnogi prevedeni v tuje jezike: npr. *Slovenska poezija (Naša sodobnost 1961, francoski in srbohrvaški prevod)*, *O razvojnih tendencah sodobne slovenske poezije (Naši razgledi 1964, 480–481; francoski in italijanski prevod)*, *Za Encyclopaedio Britannico* je leta 1966 prispeval članek o slovenski literaturi. *Srbohrvaški prevod sta doživeli tudi študiji Idejni profil Kocbekove poezije (Dialogi 1965, Izraz 1965)* in *Tujstvo Andreja Hienga (Problemi 1967, Izraz 1967)*. Za veliko antologijo *Živi Orfej (1970)* je prispeval uvodno študijo *O poeziji (tudi hrvaški prevod v Umjetnosti riječi 1970)*, uredniška pojasnila in opombe ter sodeloval pri izboru pesmi. Izbor svojih spisov pa je objavil v knjigi *Eseji in kritike (1966)*. Izmed poznejših literarnozgodovinskih spisov je treba omeniti razpravo *Med biblijo in Cerkovno ordningo – z njo je osvetlil eno najpomembnejših knjig slovenske reformacije, ko je ta izšla v skrajšanem obsegu v zbirki Kondor (1975) – in Troje doslej neznanih Levstikovih pisem v Razpravah SAZU (1976)*. Na simpoziju iste ustanove o *Josipu Murnu leta 1979* je nastopil z zanimivim referatom, ki ga je objavil pod naslovom *Murnovo pričevanje o pesniškem poklicu in ustvarjanju (Slavistična revija 1980)*. Za *Slovenski biografski leksikon* je napisal članek o pesniku in prijatelju Cenetu Vipotniku (1982). *Pesniško zbirko Sijoče mračine (1985)* je pospremil s študijo *Ob Šalijeveh izbranih pesmih*. Njegova doslej zadnja objavljena razprava *Genealogija literarne kritike I–II (Nova revija 1986, št. 52–56, str. 1261–1271, 1659–1668)* je obsežen in pretehtan fragment iz literarnozgodovinske raziskave, ki jo pripravlja za *Literarni leksikon*. Pomembno je tudi slavljeno uredniško delovanje; to se je pokazalo predvsem v številnih izborih in antologijah, ki so večinoma v tujih jezikih predstavili slovensko literaturo svetu: npr. *Liryka jugostowiańska (Warszawa 1960, sourednik)*, *Antologija slovenačke poezije I–II (Beograd 1961, nov izbor pri drugi založbi leta 1968; pri obeh je bil sourednik)*, *Anthologie de la poésie slovène (Paris 1962, avtor spremne študije in sourednik)*, *Antologija slovenačkog eseja (Beograd 1964, tudi avtor predgovora in opomb)*, *La poésie slovène contemporaine (Paris 1971, sourednik)*, v znameniti *Alynovi antologiji Kosovel (1965)* je sodeloval pri izboru pesmi. Kot dopolnilo vsestranskosti pa velja omeniti, da je prevajal iz francoščine in bil dramaturg pri pomembnih slovenskih filmih: *Na svoji zemlji*, *Kekec*, *Tri četrtine sonca*, *Dobri, stari pianino*, *Akcija* in *Veselica*. Napisal je tudi študijo o filmskem scenariju *O novi literarni zvrsti (Novi svet 1949, tudi francoski prevod)*. Svoje poglede na to zvrst je uresničil v scenariju po Tavčarjevem romanu *Visoška kronika (Ekran 1964/65)*. Bil je tudi pobudnik in ustanovni član *Slovenske izseljenske matice* in *Slovenskega okteta*.

Zaradi svoje trdnosti, ki je niso mogle zlomiti niti usodne preizkušnje, ostaja zgled poštenega in delavnega izobraženca. Želimo mu veliko zdravja in moči, da bi še naprej bogatil slovensko literaturo in kulturo!

Marjan Dolgan
Znanstvenoraziskovalni center SAZU
v Ljubljani